

Національного технічного університету України “Київський політехнічний інститут”. Політологія. Соціологія. Право. 2012. № 2. С. 53–59. http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKPI_soc_2012_2_12.

11. Steen Bygalle Jensen, L., & Kirchner L.M. (2020). Acts of volunteering for refugees: Local responses to global challenges. *Nordic Journal of Migration Research*, 10, 26-40. <https://doi.org/10.33134/njmr.367>.

12. Горінов П., Драпушко Р. Волонтерська діяльність в Україні: соціально-правове дослідження: монографія. Київ: Державний інститут сімейної та молодіжної політики, 2022. 240 с.

13. Мазяр О. В., Кириченко В. В. Шкала особистісної динаміки: перевірка надійності паралельних форм. *Габітус*. 2023. № 46. С. 176–180.

14. Taylor, S. E., & Stanton, A. L. (2007). Coping resources, coping processes, and mental health. *Annual Review of Clinical Psychology*, 3, 377–401. <https://doi.org/10.1146/annurev.clinpsy.3.022806.091520>

Інна Панченко,

фахівець з профорієнтації
навчально-наукового інституту
права та психології Національної
академії внутрішніх справ

ОСНОВИ Й ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ

Волонтерство є важливою частиною громадянського суспільства, заснованою на принципах добровільності, безкорисливості та солідарності. Волонтери безоплатно допомагають суспільству, реалізуючи соціальні, екологічні, освітні та гуманітарні ініціативи. У сучасному світі волонтерський рух є потужним інструментом змін, що сприяє вирішенню глобальних проблем, таких як бідність, екологічні катастрофи, війни та кризи.

Історія волонтерства має глибоке коріння. Ще в античні часи існували традиції безоплатної допомоги. У Стародавній Греції діяли філантропічні ініціативи, а в Римі знатні громадяни підтримували бідних. У середньовічній Європі ченці та релігійні ордени організовували лікарні, забезпечували догляд за нужденними та надавали притулок мандрівникам [1].

З ХІХ століття волонтерство набуло організованих форм. У 1863 році було засновано Міжнародний Червоний Хрест, який став

першою великою волонтерською організацією. Під час світових воєн волонтери активно допомагали пораненим, працювали у шпиталах та займалися евакуацією мирного населення [2].

В Україні волонтерські традиції теж мають давню історію. У козацькі часи громади підтримували одне одного у скрутні моменти. У ХХ столітті волонтерство проявилось під час Голодомору, Другої світової війни та в повоєнний період, коли люди самоорганізовувалися для взаємодопомоги.

Сьогодні волонтерство є невід'ємною частиною суспільного життя в багатьох країнах. Волонтери працюють у різних сферах: допомагають літнім людям, дітям, людям з інвалідністю, займаються екологічними ініціативами та освітніми проектами. Важливу роль у цьому відіграють міжнародні організації, такі як ООН, ЮНІСЕФ, «Лікарі без кордонів».

В Україні волонтерський рух отримав значний розвиток після Революції Гідності 2013–2014 років та початку російсько-української війни у 2014 році. Волонтери забезпечують армію амуніцією, транспортом, продуктами харчування, надають медичну допомогу пораненим. У 2022 році, після повномасштабного вторгнення Росії, волонтерський рух в Україні став одним із ключових чинників спротиву та підтримки як військових, так і мирного населення.

Волонтерський рух отримав визнання та підтримку від багатьох відомих особистостей України, які активно долучалися до нього, а саме: Леся Литвинова (Олександра Коваль), Тетяна Ричкова, Давид Арахамія, Юрій Бірюков, Сергій Притула, Георгій Тука.

Тетяна Ричкова одна із найвідоміших «армійських» волонтерів, засновниця Дніпропетровського крила фонду «Крила Фенікса». Тетяна втяглася у волонтерство навесні минулого року, коли її чоловік Вадим пішов добровольцем на фронт у 25-у військово-десантну бригаду.

До війни у Ричкової була приватна пекарня у Дніпропетровську. Та коли Тетяна почала волонтерити, спершу, за її словами, на це «пішли всі сімейні гроші, далі – депозити батьків, потім я зрозуміла, що крім третього батальйону, в якому служить мій чоловік, є ще тисячі інших військових 25-ї військово-десантної бригади. І їм теж потрібна допомога». Сама вона возила допомогу в місця активних бойових дій, пробираючись у найбільш важкодоступні та небезпечні місця. Наприкінці 2024 року Тетяна Ричкова очолила нове державне підприємство Міністерства оборони [3].

На сьогоднішній день волонтерські організації існують у 80-ти країнах світу. Уряди цих країн надають підтримку волонтерському руху, який набуває глобального характеру. Працюють міжнародні волонтерські організації. Волонтерський рух поширений у багатьох країнах світу.

Українська громада в Португалії власними коштами і силами створила заклад для реабілітації захисників України – центр Fenix UAPT, куди вже прибули перші військові. Одночасно тут може перебувати близько 50 людей. Також є можливість збільшити цю кількість.

Реабілітаційний центр Fenix UAPT знаходиться поруч із містечком Оурень, який розташований біля Лісабона. Історія його створення розпочалася після початку повномасштабного російського вторгнення, коли вінничанка Ірина Давидовська, яка багато років проживає у Португалії, заснувала асоціацію HELPUA.PT. Першою важливою справою для нової структури стала організація евакуаційних авіарейсів, якими до Португалії перевозили українців, що рятувалися від війни.

Також Латвійські установи і місцеві громадські організації надають допомогу в лікуванні та реабілітації для українських військових, які були поранені у ході військових дій на сході України. Загалом з 2014 року в рамках латвійської державної програми двадцять шість українських військовослужбовців отримали тут лікування, ще чотирнадцять воїнів лікувалися і пройшли реабілітацію за кошти громадського Фонду підтримки України. Також восени 2024 року завдяки старанням громадської організації «Фонд відродження Латвії» заплановано відкриття на морському узбережжі Відземського краю Латвії Центру реабілітації українських ветеранів. (голова правління Фонду підтримки України, лікар, латишка з українськими коренями Яна Стрелеца). Найчастіше характер поранень українських військових вимагав складних мікрохірургічних операцій кінцівок, у здійсненні яких латвійські лікарі мають значний досвід та високотехнологічну клінічну та технічну базу.

«Латвійський центр мікрохірургії один із найкращий в регіоні, думаю, що не тільки серед Балтійських країн, але й Скандинавії та Польщі. І наші лікарі завжди кажуть, що немає різниці, чи людина була поранена на полі бою, чи це побутова травма. Спеціалісти у Латвії з мікрохірургії найвищого гатунку», – каже Яна Стрелеца [4].

Попри важливість волонтерської діяльності, цей рух стикається з багатьма викликами. Серед них – нестача

фінансування, емоційне вигорання волонтерів, правові обмеження та недостатня координація між організаціями. Водночас волонтерство має великі перспективи. Зокрема, його розвиток сприятиме відбудові України після війни, розширенню соціальних ініціатив, популяризації культури взаємодопомоги серед молоді.

Таким чином, волонтерство є потужною силою, що здатна формувати свідоме та активне суспільство змінювати його на краще. Воно ґрунтується на людяності, самопожертві, доброті та прагненні надати допомоги тому хто її потребує. Особливо важливу роль цей рух відіграє в Україні, де в умовах сьогодення волонтери стали справжнім тилом для армії та підтримкою для мільйонів українців.

Список використаних джерел

1. Закалик Г. М., Коропатов О. М., Шувар Н. М. Волонтерська діяльність в Україні: історія, сьогодення та євроінтеграція. *Південноукраїнський правничий часопис*. С. 104–110. URL: <https://doi.org/10.32850/sulj.2022.4.1.17>

2. Волонтерство в Україні: Загальнонаціональне дослідження. Київ. 2015. 32 с.

3. Ванюшина О.Ф. Волонтерський рух в Україні: еволюція, сучасний стан та статус. Вісник Національного університету оборони України. 2015. Вип. 1 (44). С. 275–281.

4. Виклики та перспективи волонтерства. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/28533744.html>.

Артур Погоріленко,
старший викладач кафедри
психології навчально-наукового
інституту права та психології
Національної академії внутрішніх
справ, доктор філософії в галузі
права та психології

СКЛАДНОЩІ ТА РИЗИКИ ДІЯЛЬНОСТІ ВОЛОНТЕРІВ В УМОВАХ ВІЙНИ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ, ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ І СОЦІАЛЬНИЙ ВИМІРИ

Волонтерський рух відіграє вирішальну роль у забезпеченні українського війська всім необхідним під час війни. За оцінками самих військових, до 80 % потреб на фронті закривають саме волонтери та громадські фонди [1]. Водночас за видимими успіхами цього руху стоїть щоденна боротьба із численними викликами та перешкодами.